

Ассоциативті Ережелерді Өндіру

Бұл презентацияда біз ассоциативті ережелерді өндірудің негізгі ұғымдарын, алгоритмдерін және олардың бизнестегі қолданылуын қарастырамыз. Деректердегі жасырын байланыстарды ашу арқылы стратегиялық шешімдер қабылдауға қалай болатынын зерттейміз.

Оқытушы: Сарсембаева Т.С.

Кіріспе: Ассоциативті Ережелердің Мәні

Ұғым және Мақсат

Ассоциативті ережелерді өндіру (Association Rule Mining) — деректер жиынтығындағы айнымалылар арасындағы қызықты және пайдалы байланыстарды табуға бағытталған деректер өндіру техникасы.

Байланыстарды Ашу

Оның негізгі мақсаты – үлкен деректер базаларындағы бірге кездесетін элементтер арасындағы заңдылықтарды анықтау. Мысалы, **"Егер А тауары сатып алынса, онда В тауары да сатып алынуы мүмкін"** деген сияқты ережелерді табу.

Қолданылу Аясы

Бұл әдіс бизнесте (сауда себетін талдау), денсаулық сақтауда, веб-қолдану талдауында және басқа да көптеген салаларда кеңінен қолданылады.

Apriori Алгоритмінің Жұмыс Принципі

Бастапқы Қадам

Apriori алгоритмі алдымен жеке элементтердің жиілігін анықтайды (1-элементтік жиынтықтар).

Итеративті Процесс

Бұл процесс жаңа жиі кездесетін жиынтықтар табылмайынша жалғасады.

Сүзу

Минималды қолдау шегінен төмен жиілікке ие элементтер сүзіліп тасталады.

Кандидаттар Генерациясы

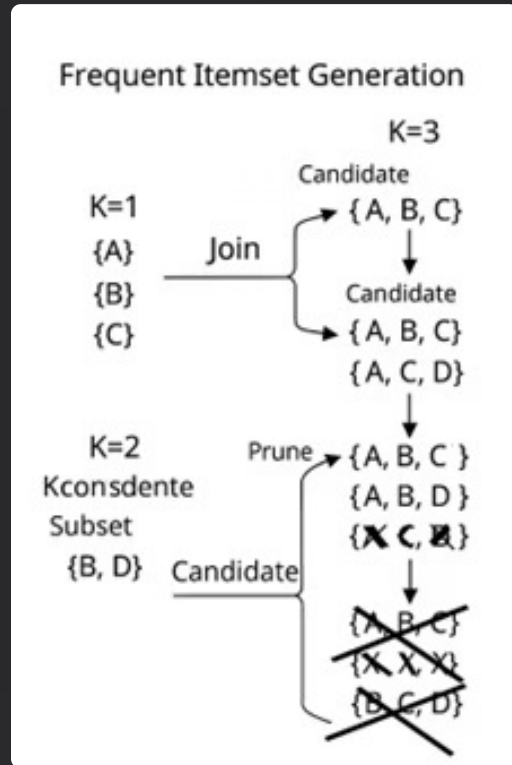
Қалған элементтерден жиі кездесетін элементтер жиынтығын (Frequent Itemset) қалыптастыру үшін жаңа кандидаттар жиынтығы (k -элементтік жиынтықтар) жасалады.

Apriori Қасиеті

Егер k -элементтік жиынтық жиі кездессе, онда оның барлық $(k-1)$ -элементтік ішкі жиынтықтары да жиі кездесуі керек. Бұл қасиет кандидаттардың санын азайтуға көмектеседі.

Apriori алгоритмінің басты кемшілігі – үлкен деректер базаларында кандидаттарды генерациялау кезеңінің тиімсіздігі.

FP-growth Алгоритмінің Логикасы және Артықшылықтары

FP-growth Негізгі Айырмашылықтары

FP-growth (Frequent Pattern Growth) алгоритмі Apriori-ге қарағанда әлдеқайда тиімді, себебі ол кандидаттарды генерациялау кезеңін болдырмайды.

- **FP-Tree Құру:** Ол деректер базасын FP-Tree деп аталатын ықшамды, жиі кездесетін үлгі ағашына түрлендіреді. Бұл ағаш жиі кездесетін элементтер туралы ақпаратты сақтайды.
- **Тереңдік бойынша Іздеу:** Ағашты тереңдік бойынша іздеу арқылы жиі кездесетін үлгілер тікелей ағаштан алынады, бұл көптеген транзакцияларды қайта-қайта сканерлеу қажеттілігін жояды.
- **Тиімділік:** FP-growth әсіресе үлкен және тығыз деректер базаларында Apriori-ге қарағанда жылдамырақ және жадыны аз тұтынады.

Бұл алгоритмнің негізгі артықшылығы – жиі кездесетін элементтер жиынтығын табу үшін **деректер базасын тек екі рет қана сканерлеуі**, бұл үлкен деректер жиынтықтарымен жұмыс істеуде уақытты айтарлықтай үнемдейді.

Ассоциативті Ережелердің Бизнесіте Қолданылуы

Ассоциативті ережелер көптеген салаларда, әсіресе бөлшек саудада, баға жетпес құндылыққа ие.

Сауда Себетін Талдау

Клиенттердің сатып алу әдеттерін түсіну үшін тауарлардың бірге сатып алыну үрдістерін анықтау. Мысалы, "Сүт" сатып алған клиент "Нан" мен "Жұмыртқаны" да сатып алуы мүмкін.

Инвентаризацияны Басқару

Бірге жиі сатылатын тауарлардың қорын толықтыруды қамтамасыз ету, бұл логистикалық шығындарды азайтады және сатылымды арттырады.

Баға Саясаты

Жалпы пайданы арттыру үшін тауарлардың бағасын реттеу. Бірге сатылатын тауарларға жеңілдіктер ұсыну арқылы тұтынуды ынталандыру.

Акциялар мен Ұсыныстар

Клиенттің себетіндегі тауарларға сәйкес келетін қосымша ұсыныстарды жекелендіру арқылы сатылымды ынталандыру.

Up-selling және Cross-selling Стратегиялары

Ассоциативті ережелер сатылымды арттыру үшін Up-selling және Cross-selling стратегияларын әзірлеуде маңызды рөл атқарады.

Up-selling

Клиентті бастапқыда таңдаған тауарынан **жақсырақ, қымбатырақ немесе кеңейтілген нұсқасын** сатып алуға ынталандыру. Мысалы, негізгі смартфон орнына оның про-версиясын ұсыну.

Cross-selling

Клиентке бастапқы тауарымен **байланысты немесе оны толықтыратын қосымша тауарларды** ұсыну. Мысалы, ноутбук сатып алған адамға тышқан немесе сөмке ұсыну.

Ассоциативті Ережелерді Өндірудің Артықшылықтары

Терең Түсінік

Деректердегі жасырын байланыстарды ашу арқылы клиенттердің мінез-құлқы туралы терең түсінік береді.

Стратегиялық Шешімдер

Бизнеске маркетингтік кампанияларды, өнім орналастыруды және инвентаризацияны оңтайландыру үшін негізделген шешімдер қабылдауға көмектеседі.

Тиімділік

FP-growth сияқты алгоритмдердің арқасында үлкен деректер жиынтықтарынан заңдылықтарды жылдам және тиімді табуға мүмкіндік береді.

Клиент Тәжірибесі

Жекелендірілген ұсыныстар мен акциялар арқылы клиенттің қанағаттануын және адалдығын арттырады.

Қорытынды

Ассоциативті ережелерді өндіру – бұл деректерден құнды түсініктерді шығарып, стратегиялық шешімдер қабылдауға көмектесетін қуатты құрал. Support, Confidence, Lift сияқты метрикалар ережелердің іскери құндылығын бағалауда маңызды рөл атқарады.

Негізгі Сұрақтарды Қайталау

- Ассоциативті ережелер дегеніміз не және олар қалай жұмыс істейді?
- Қолдау, Сенімділік және Лифт метрикаларының маңызы неде?
- Apriori және FP-growth алгоритмдерінің айырмашылықтары мен артықшылықтары қандай?
- Бизнесіте ассоциативті ережелер қалай қолданылады (мысалы, сауда себетін талдау)?

